

Danmarks Jordbrug.

I Følge det af Statens Statistiske Bureau i December 1896 udsendte Statistisk Tabelværk 4. R., Litr. C., Nr. 9 — der, især med Hensyn til sin Indledning, ikke uvæsenligt adskiller sig fra de tidligere Tabelværker over Danmarks Jordbrug — udgjorde det d. 1. Januar 1895 paa Landdistrikterne og Købstæderne tilsammen hvilende Hartkorn, o: det hele Ager- og Engshartkorn, sammenlagt med det halverede Skovskylldhartkorn, følgende Beløb:

for Kongeriget (uden Bornholm)	376,255	Tdr.
— Bornholm (omsat til alm. Hartk.)	6,048	—
	<hr/>	
	tilsammen	382,303 Tdr.

Deraf faldt atter

paa Landdistrikterne	374,896	Tdr.
— Købstæderne	7,407	—

Siden den forrige Opgørelse, for 1885*), der udviste en samlet Hartkornsmængde af 382,299 Tdr. — altsaa 4 Tdr. færre — have Købstæderne vundet 35 Tdr., men Landdistrikterne tabt 31 Tdr., saa at

*) Jfr. Nationaløkonomisk Tidsskrift XXVI (1888).

Danmarks Jordbrug.

I Følge det af Statens Statistiske Bureau i December 1896 udsendte Statistisk Tabelværk 4. R., Litr. C., Nr. 9 — der, især med Hensyn til sin Indledning, ikke uvæsenligt adskiller sig fra de tidligere Tabelværker over Danmarks Jordbrug — udgjorde det d. 1. Januar 1895 paa Landdistrikterne og Købstæderne tilsammen hvilende Hartkorn, o: det hele Ager- og Engshartkorn, sammenlagt med det halverede Skovskylthartkorn, følgende Beløb:

for Kongeriget (uden Bornholm)	376,255	Tdr.
— Bornholm (omsat til alm. Hartk.)	6,048	—
	<hr/>	
	tilsammen	382,303 Tdr.

Deraf faldt atter

paa Landdistrikterne	374,896	Tdr.
— Købstæderne	7,407	—

Siden den forrige Opgørelse, for 1885*), der udviste en samlet Hartkornsmængde af 382,299 Tdr. — altsaa 4 Tdr. færre — have Købstæderne vundet 35 Tdr., men Landdistrikterne tabt 31 Tdr., saa at

*) Jfr. Nationaløkonomisk Tidsskrift XXVI (1888).

altsaa den samlede Vinding, som nævnt, bliver 4 Tdr. Øerne, der nu have 211,490 Tdr. Hartkorn, vandt i de ti Aar 41 Tdr., — men Jylland, der nu har 170,813 Tdr., tabte 37 Tdr. Paa Øerne tabtes der Hartkorn især i Københavns Amt, nemlig 67 Tdr. (Befæstningsanlæg) og i Sorø Amt 23 Tdr. (Jernbaneanlæg), — men Maribo Amt vandt til Gengæld 92 Tdr. (Inddæmning og Udtørring af Rødby Fjord). Medens Forandringen i den samlede Hartkornsmængde i det Hele er meget ringe, som naturligt er, kan den da i enkelte Amter, hvor særlige Forhold have været til Stede, være ikke saa ubetydelig. I Almindelighed ville Forandringerne vise sig at hidrøre dels fra Omflytning af Hartkorn fra Land til By eller omvendt, dels fra Udtørring af Søer eller Inddæmninger fra Havet, dels endelig fra Afgang f. Ex. ved Anlæg af Jernbaner.

Landdistrikternes Hartkorn (bortset fra Bornholm) udgjorde den 1. Januar 1895 369,161 Tdr., medens Brugenes Antal udgjorde 265,982. Udskille vi af dette sidste Tal 32,946 jordløse Huse og af Hartkornet 4586 Tdr., der henhøre til saadanne skyldsatte Lodder, som ikke høre til et særskilt Jordbrug, saasom enkelte Skov-, Mose-, Hedelodder osv., faa vi tilbage

233.036 Jordbrug med
364.575 Tdr. Hartkorn.

Disse Tal fordeltes saaledes:

	Antal	Tdr. Hrtk.
Større Gaarde (12 Tdr. Hrtk. og derov.)	2,031	56,822
Bøndergaarde (1-12 Tdr. Hrtk.).....	71,858	267,302
Huse (med under 1 Tdr. Hrtk.).....	159,147	40,451
tilsammen	233,036	364,575

Eller procentvis udtrykt:

	Antal	Hartkorn
	pCt.	pCt.
Større Gaarde.....	0,87	15,59
Bøndergaarde.....	30,84	73,32
Huse med Jord.....	68,29	11,09
	100,00	100,00

Siden Tællingen i 1885 er de større Gaardes Tal og Hartkorn blevet forøget — henholdsvis med 78 Gaarde og 1669 Tdr. Bøndergaardernes Tal er blevet forøget med 180, men deres Hartkorn formindsket med 1665 Tdr. Og Husenes Tal er blevet forøget med 8887, deres Hartkorn dog formindsket med 281 Tdr. De jordløse Huses Tal formindskedes med 2383.

Bevægelserne i de to Tidsrum 1885—95 og 1873—85 anskueliggøres forøvrigt af følgende Tal:

	1885—95		1873—85	
	Antal	Hartkorn	Antal	Hartkorn
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Større Gaarde	+ 4,0	+ 3,0	+ 5,2	+ 5,6
Bøndergaarde	+ 0,3	÷ 0,6	+ 1,0	÷ 1,8
Huse med Jord	+ 5,9	÷ 0,7	+ 14,6	+ 5,0
Jordløse Huse.....	÷ 6,7		+ 13,0	

Igennem begge Tidsrum har altsaa de større Gaardes Væxt i Antal og Hartkorn fortsat sig; ligeledes har Bøndergaardenes Hartkorn i begge Tidsrum været i Nedgang, deres Antal i Stigning; — men ligeoverfor den stærke Stigning for Husenes Vedkommende 1873—85 er der i 1885—95 indtraadt en Reaktion.

Af de nysanførte Tal vil det forstaas, at det gennemsnitlige Antal Tdr. Hartkorn pr. Brug har maattet være noget dalende. Det var

	1895	1885	1873
	Tdr. Hrtk.	Tdr. Hrtk.	Tdr. Hrtk.
Større Gaarde	28,0	28,2	28,1
Bøndergaarde	3,7	3,8	3,9
Huse med Jord.....	0,25	0,27	0,30

De absolute Tal af Jordbrug var i 1895, 1885 og 1873:

	1895	1885	1873
	Antal	Antal	Antal
Større Gaarde	2,031	1,953	1,856
Bøndergaarde paa 4—12 Tdr. H.	27,301	27,938	29,288
— — — 2—4 —	23,373	23,131	22,318
— — — 1—2 —	21,184	20,609	19,353
Huse med Jord paa $\frac{1}{4}$ —1 —	66,491	67,773	65,672
— — — under $\frac{1}{4}$ —	92,656	82,487	65,490
Jordløse Huse	32,946	35,329	31,253
tilsammen	265,982	259,220	235,230

Siden 1873 er altsaa Antallet af Brug taget til med over 30,000. De store Bøndergaarde med 4—12 Tdr. Hartkorn ere gaaede noget tilbage, men de smaa Bøndergaarde og især de smaa Huse ere tagne stærkt til i Antal, og ogsaa de større Gaarde med over 12 Tdr. Hartk. ere blevne talrigere.

Med Hensyn til Besiddelsesformen erfare vi følgende, idet vi under »Selvejergaarde« ogsaa henhøre Arvefæstegaarde med Ret til at sælge og pantsætte. I 1895 taltes:

	i Selveje		i Fæste	
	Antal	Tdr. H.	Antal	Tdr. H.
Større Gaarde	2,001	56,275	30	547
Bøndergaarde	67,563	246,801	4,295	20,501
Huse med Jord	141,939	35,470	17,208	4,981
Jordløse Huse	20,271		12,675	

Antallet af Fæstegaarde var

i 1873	8835
- 1885	5442
- 1895	4325

og af dette sidste Tal fandtes i Jylland endog kun 598, paa Øerne derimod 3727.

Nedgangen i Fæste er saaledes meget betydelig. Følgende Forholdstal anskueliggøre den yderligere:

I Fæste var

	af samtlige større Gaardes		af samtlige Bøndergaardes	
	Antal	Hartkorn	Antal	Hartkorn
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
i 1873 ..	2,7	1,6	12,4	15,7
- 1885 ..	2,0	1,2	7,5	9,6
- 1895 ..	1,5	1,0	6,0	7,7

Særskilt for Øerne og Jylland var Forholdet saaledes:

Paa Øerne var Fæstegaarde

	af samtlige større Gaardes		af samtlige Bøndergaardes	
	Antal	Hartkorn	Antal	Hartkorn
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
i 1873 ..	4,0	1,8	22,1	24,4
- 1885 ..	2,7	1,3	14,1	15,6
- 1895 ..	2,1	1,1	11,5	12,7

I Jylland var Fæstegaarde

	af samtlige større Gaardes		af samtlige Bønder- gaardes	
	Antal	Hartkorn	Antal	Hartkorn
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
i 1873	1,2	1,1	4,6	5,7
- 1885	0,8	0,8	2,2	2,7
- 1895	0,7	0,8	1,5	1,9